

Ei enää kontrollissa

Nosteenhallinta, kenties yksi turvalliseen sukeltamiseen eniten sulautuva aihe, tulee seuraavaksi. Nosteensäätely ei aina ole helppoa, varsinkaan aloittelijoille. Jopa kokeneet sukeltajat menettävät nostekontrollinsa ajoittain. Valitettevasti – kun nosteesta tulee ongelma, saattaa se olla vaarallista.

SUKELTAJA 1

Tämä sattui muutama vuosi sitten 24-vuotiaalle peruskurssin käyneelle luokitetulle sukeltajalle. Kirjan ”DAN Report on Decompression Illness, Diving Fatalities and Project Dive Exploration” (vuoden 2004 painos perustuen vuoden 2002 tietoihin) mukaan, tämä naissukeltaja oli ollut luokiteltu sukeltaja seitsemän kuukautta ennen onnettomuutta. Hän oli tänä aikana suorittanut 15 sukellusta.

Ongelmat alkoivat, kun hän oli sukeltamassa parinsa kanssa 18 metrin syvyydessä. Parilla oli vaikeuksia painovyönsä kanssa ja yrittäessään auttaa miespariaan naissukeltajalta tippui annostelija suusta. Hänen parinsa yritti auttaa, mutta hänen itsensä tilanne ei parantunut. Tämä kadotti painovyönsä ja hänen oli pakko pintaautua. Pintaautuessaan hän kadotti räpylänsä ja hänen pullonsa irtosi liivin pannasta.

On epäselvää, tapahtui seuraavaksi, mutta noin 15 minuuttia myöhemmin nainen löydettiin pohjasta tajuttomana, annostelija pois suusta. Hän oli tehnyt viimeisen sukelluksensa.

Emme tiedä selviytyneen parin kokemustasoa, emmekä, miksi hänellä oli vaikeuksia sukelluksen aikana. Emme myöskään tiedä, mikä aiheutti sen, että sukeltaja menetti annostelijan suustaan eikä kyennyt löytämään sitä.

Näyttää siltä, että keskeinen ongelma, jonka ympärille trakedia tapahtui, oli selviytyneen sukeltajan vaikeudet painovyönsä kanssa. Kun olet kadottanut tai pudottanut painosi, ei paluuta ole. Painoton sukeltaja on kelluva ja päätyy pintaan ennemmin kuin myöhemmin. Kuten tämä ongelma kuvaa, voi minkään ongelman ratkaisu tulla mahdottomaksi, kun nosteenhallinta on kadonnut. Ongelmat painovöiden kanssa voivat olla monimuotoisia.

Ensimmäinen aiheutuu siitä yksinkertaisesta tosiasiasta, että märkäpuku puristuu laskeutumisen aikana kasaan ja painovyö löystyy, ellei sitä kiristetä. Joissain tapauksissa voi löysä vyö kiertyä sukeltajan vyötärön ympäri jolloin solki sijoittuu selän puolelle. Kun näin käy, on sukeltajan liki mahdoton säätää vyötä tai pudottaa se. Toisinaan saattavat sukeltajat vahingossa pudottaa painovyönsä koittaessaan tehdä noita vaadittuja säätöjä.

SUKELTAJA 2

Kokonaan toisenlaisia ongelmia seuraa, kun painovyö (tai painot) putoavat sukelluksen aikana äkkiä ja vahingossa. Vaikka ongelma saattaa aiheutua siitä, ettei sukeltaja ollut varovainen ja korjannut vyön kireyttä sukelluksen aikana, saattaa se aiheutua myös varusteiden toimintahäiriön tai rikkoontumisen seurauksena.

Kuvittele sukeltajaa, joka on juuri ostanut uuden taskullisen painovyön ja on juuri tehnyt toisen

sukelluksensa sen kanssa. Sukelluksen lopussa hän huomaa, että yhden taskun ompelet ovat menneet rikki ja kahden paunan paino roikkuu vaarallisesti taskun jäänteistä. Painon tippuminen oli todellakin lähellä.

Jos rikkoutuminen olisi tapahtunut yhtään aikaisemmin tai se olisi ehtinyt kehittyä pidemmälle, olisi voinut sattua vakava onnettomuus.

Vaikka on helppo olettaa, että sukeltajan vyö oli viallinen, emme silti voi ylenkatsoa mahdollisuutta, että vyön tarkempi tarkastelu ennen toista sukellusta olisi antanut sukeltajalle vihjeen siitä, että vyö on kirjaimellisesti menossa kappaleiksi. Varmastikin jokaisen uuden painovyön tulisi olla riittävän luja kestämään kaksi sukellusta, mutta meidän ei tulisi koskaan olettaa, että koska varuste on käytännössä uusi, on se toimintakuntoinen.

SUKELTAJA 3

Kolmas tapaus sisältää sukeltajan, joka käyttää lainavyötä. Yrittäessään pintaautua noin 10 metrin syvyydestä hän huomasi, ettei kyennyt potkimaan riittävän kovaa. Mieluummin kuin olisi tiputtanut vyön - ja mahdollisesti kadottanut sen - käytti sukeltaja liivin täyttönappia auttamaan pintaautumisessa.

Tällaiset välikohtaukset osoittavat sukeltajien yleisen vaivan - he huolehtivat varusteistaan enemmän kuin omasta turvallisuudestaan. Vaikka kukaan ei haluakaan kadottaa täysin toimivia sukellusvarusteita, tulisi meidän muistaa, että sukellusvarusteiden koko ajatus on pitää meidät hengissä. Jos se tarkoittaa varusteiden kadottamista yrittäessämme pysyä hengissä, kadotkoon varusteet!

Ylipainotus on toinen paljon väheksitty aihe. Kun sukeltaja käyttää enemmän painoja, kuin mikä on tarpeen, he laittavat myös enemmän ilmaa tasapainotusliiviinsä (BCDs) kuin olisi tarpeen. Kun sukeltaja muuttaa syvyyttä, on nosteenmuutos suurempi. Jos sukeltajalla on esimerkiksi 1,5 kiloa (n. 3 paunaa) ylipainotettu ja korvaa tämän riittävällä määrällä ilmaa, on hänellä veden alla 1,5 litraa ylimääräistä ilmaa liivissään.

Kun sukeltaja nousee, laajenee tämä ylimääräinen ilma tehden hänet nosteeltaan positiivisemmaksi, kuin hän olisi ollessaan oikein painotettu. Mikäli hän laskeutuu, puristuu ilma ja hänen on lisättävä ilmaa pysyäkseen neutraalina. Tämän seurauksena on nosteenhallinta vaikeampaa koko sukelluksen ajan ja ylikontrolloinnin taikka kontrollinmenetyksen mahdollisuus lisääntyy.

Painovyö ei ole ainoa ongelma puhuttaessa nosteenhallinnasta. Nosteongelmat voivat aiheutua myös tasapainotusliivin rikkimenosta tai toimimattomuudesta. Onnettomuuteen johtava tekijä saattaa olla valmistus- tai suunnitteluvirhe taikka varustehuollon ylenkatsominen, kuten seuraavassa tapauksessa.

SUKELTAJA 4

35-vuotias peruskurssin käynyt, luokiteltu sukeltaja, joka on tehnyt yli 100 sukellusta, koki "läheltä piti-tilanteen" ollessaan koulutussukelluksella osana ohjelmaa advance-luokitusta varten. Kyseessä oli päivän toinen sukellus ja sukeltaja oli alkanut nousun meressä 25 metrin syvyydestä huomattessaan, että hänen nosteensa oli väärä.

Yrittäessään täyttää liiviään liivin täyttönastalla kupli ilma ulos liivin avoimesta venttiilistä. Suurinpiirtein samaan aikaan lähestyi kouluttaja sukeltajaa kädessään liivin tyhjennysventtiillin jousiventtiili ja muovinen

kiinnityssuojus. Ilmeisesti ylisuojaventtiin suojus oli ollut löysällä ja pudonnut sukelluksen aikana. Onneksi sukeltaja oli kyennyt jatkamaan sukellustaan ja laittamaan osat paikoilleen sukelluksen jälkeen, vedestä poistuttuaan.

On yleistä, että sukeltajat antavat itselleen ”mentaalitukistuksen”, kun tällaisia tilanteita tapahtuu, mutta todellisuudessa tällaiset tilanteet voivat olla paljon vakavampkia kuin mitä haluamme myöntää. Kenties ainoa asia, joka erotti tämän viimeisen välikohtauksen ensimmäisen kertomuksen kuoleman aiheuttaneesta onnettomuudesta oli silkkä hyvä onni eikä meidän pitäisi perustaa elämäämme sellaiselle. Katsomalla näitä onnettomuuksia ja välikohtauksia voimme hienosäätää omia toimintatapojamme sekä asenteitamme ja nauttia turvallisesta sukeltamisesta.

Kirjoittajasta

Rick Layton on veteraanisukeltaja ja DAN:in jäsen.